

imeli skoraj še ničesar... Problemi, viri in metode literarne in politično-socialno-gospodarske zgodovine so danes tako različni, da jih v bodočnosti verjetno ne bodo obdelavali isti raziskovalci; potrebno pa je, da ostane med njimi tesno sodelovanje, in potem bo postala vedno bolj živa Prijateljeva misel o povezanosti literarnega, političnega in socialno-gospodarskega razvoja».

Vasilij Melik

Marjan Britovšek, **Boj za Leninovo dediščino**. Ljubljana : Mladinska knjiga, 1976, 1. in 2. knjiga. 712 strani. (Zbirka Tokovi.)

Dr. Marjan Britovšek je eden redkih slovenskih zgodovinarjev, ki se je z vso znanstveno zagnanostjo lotil proučevanja problematike mednarodnega delavskega gibanja. To dokazujejo njegova številna objavljena dela. Naj tu omenim samo nekatera: »Revolucionarni idejni preobrat med prvo svetovno vojno« (Ljubljana 1969); »Anton Fürster in revolucija 1848 v Avstriji« (Maribor 1970); »Stavovi druge internacionale prema ratu i kolonialnom pitanju« (Beograd 1965); »Radnički pokret u periodu između I. i II. internacionale« (Beograd 1964); »Delavsko gibanje in oblikovanje znanstvenega socializma« (Ljubljana 1975); »Boj za Leninovo dediščino« (Ljubljana 1976); »Leninov boj za revolucionarno marksistično stranko in njegova vizija socializma« (Ljubljana 1979) ter »Carizem, revolucija, stalinizem« (Ljubljana 1980). Prav tako je obsežen njegov opus razprav in strokovnih člankov, ki so vezani na obravnavo problematike mednarodnega delavskega gibanja, predvsem pa na proučevanje Lenineve vloge in borbe za utrditev marksističnih načel, tako v mednarodnem delavskem gibanju kot tudi v »Rusiji« pred in po Oktobru.

Knjiga »Boj za Leninovo dediščino« je plod avtorjevega mnogoletnega zbiranja gradiva, zbirke dokumentov in časopisnih člankov. Kot je pisec zapisal v Spremni besedi, mu je za to knjigo bila potrebna temeljita bibliografska priprava in številne poprejšnje študije, s pomočjo katerih se je šele lahko lotil nadaljnjega proučevanja, katerega rezultat je pričujoča knjiga. Koliko truda je bilo potrebno za to delo, dokazuje obsežna bibliografija, ki obsega kar 55 strani knjige, kakor tudi dejstvo, da je avtor uporabljal gradivo bibliotek v Moskvi, Berlinu, Leipzigu, na Dunaju in drugod.

Britovškova knjiga ima izrazito historično rekonstruktiven značaj. Ob temeljitih branjih spoznamo v historičnem zaporedju vso globino in ostrino frakcijskih bojev v mladi sovjetski državi, kakor tudi Leninov bistroumni način reševanja zapletenih problemov, ki je bil bistveno drugačen od metod, ki so jih uporabljali njegovi politični dediči (Stalin, Trockij, Zinovjev, Kamenev, Buharin). Nadalje spoznavamo nesoglasja med Leninom in Stalinom v času, ko je Lenin zapuščal politično prizorišče zaradi bolezni, kakor tudi prizadevanje bolnega Lenina, da bi s svojimi reformnimi predlogi dal mladi sovjetski državi socialistično vsebino. Vendar se Lenina prizadevanja niso uresničila, kajti po Lenini smrti, kakor ugotavlja avtor, se je razplamtel boj za politično oblast med njegovimi nasledniki, medtem ko so bila socialistična načela postavljena v drugotni plan. Pri obravnavi te problematike je dal avtor poudarek na Stalinov vzpon in njegov obračun s Trockim oziroma levo opozicijo po Lenini smrti.

Britovškova knjiga daje zelo dober pregled in analizo dogajanj v mladi sovjetski državi v njenih najtežjih trenutkih, ko je zgubljala in izgubila svojega velikana — Lenina. Poudariti tudi moramo, da to delo predstavlja temelj ne samo za razumevanje takratnega sovjetskega trenutka, ki je imel daljnosežne posledice, ampak pomeni tudi ključ za razumevanje vzponov in padcev v mednarodnem delavskem gibanju med obema vojnama, v katerem se odražajo sovjetski frakcijski boji navzven.

Knjigi je na koncu dodan še širši povzetek v angleškem, nemškem in ruskem jeziku, kakor tudi bogato dokumentarno fotografsko gradivo.

Naj na tem mestu še opozorimo, da je knjiga vzbudila pozornost širše javnosti, saj je bila izdana tudi v srbohrvaškem jeziku, v Zagrebu 1981. leta pri založbi Stvarnost z naslovom »Borba za Lenjinovo nasljeđe«.

Av gust Lešnik

Marjan Britovšek, **Carizem, revolucija, stalinizem** : Družbeni razvoj v Rusiji in perspektive socializma. Ljubljana : Cankarjeva založba, 1980, 1. in 2. knjiga. 494 + 307 strani.

Pisec Boja za Leninovo dediščino in uvodnih študij v novi slovenski izdaji Leninih izbranih del se v tem delu loteva enega ključnih problemov zgodovine komunističnega gibanja, ki je bistveno in usodno vplivalo na polpretekli in sedanji razvoj marksistične misli ter celotnega — ruskega in mednarodnega — delavskega gibanja: stalinizma. Ta problem, ki se ga vse prepogosto obravnava površinsko in aktuali-